

McDonald's works for me

0. Introducció

La darrera campanya publicitària que ha utilitzat l'empresa McDonalds per atraure treballadors conclou amb la consigna "I don't work for McDonalds: McDonald's works for me"¹, una frase que en anglès compta amb el doble sentit "McDonalds em funciona" però que en català només podem traduir literalment com "McDonalds treballa per mi". En el desenvolupament d'aquest projecte he volgut investigar sobre l'experiència laboral de treballar al McDonalds a través d'una perspectiva sociotècnica per, en primer lloc, adoptar un posicionament crític sobre com introduir aquesta experiència dins la formació de la meua identitat i en darrer lloc, donar forma a l'eslògan amb què m'interpel·la la icònica companyia d'hamburgueses: què pot voler dir que *McDonalds treballa per a mi* en una societat digital?

1. La megamàquina: Sobre el treball com a tecnologia social

Diferents autors que podríem situar dins del corrent de pensament anomenada *tecno-criticisme* elaboren una crítica al determinisme tecnològic —entès com una ideologia que situa la tecnologia com a motor de progrés econòmic i social, és a dir, com un artefacte aliè a la condició humana, capaç d'intervenir i millorar les capacitats dels individus. En un inici, la concepció del terme "sistema sociotècnic" i la crítica a la tecnologia responien i analitzaven la influència de les màquines dins del sistema capitalista, i per extensió, del sistema laboral. De la mateixa manera, posteriorment els autors crítics amb el sistema tecnològic situen la força de treball com un dels principals centres de gravetat, analitzant i responent als escrits de Marx, qui sostenia que *les màquines modelen la subjectivitat dels obrers en la mesura que disciplinen el seu cos, instant-lo a adaptar-se a la producció en cadena mecanitzada*.²

Lewis Mumford utilitza el concepte megamàquina per descriure l'assemblatge entre tecnologia i relacions socials. A partir d'una visió històrica sobre el progrés humà, Mumford afirma que les relacions socials han sigut els artefactes més poderosos de l'ésser humà, ja que la capacitat de desenvolupar intel·ligència emocional i les parts no materials de la cultura han acabat portant grans progressos. Simultàneament són elements capaços d'articular complexes relacions de poder amb efectes materials a la societat: articulacions que anomena megamàquines. Des de la construcció de les piràmides, una *megamàquina colossal* dirigida per poders despòtics ha pogut coordinar la societat mitjançant les màquines invisibles de la burocràcia, el poder militar i el treball.

La megamàquina de Mumford és alhora un instrument de dominació de pobles sencers: suposa la gran màquina col·lectiva de l'organització social. Traduït en l'actualitat, **la megamàquina contemporània podria equivaldre al capitalisme, que impregna tots els àmbits de la nostra vida quotidiana.**

¹ restaurantjobs.mcdonalds.com

² Marx, Karl, *La tecnología del capital*, Ítaca, México 2005.

Per altra banda, Andrew Freenberg desenvolupa una anàlisi respecte a la relació entre l'ésser humà i la tecnologia emprant el terme **teoria crítica sobre la tecnologia**, on destaca que els artefactes tecnològics incorporen en el seu disseny un propòsit pel qual estan construïts. Aquesta *affordance* intrínseca en la concepció de qualsevol tecnologia ens indica que hem de dissenyar la tecnologia segons els valors socials que vulguem assolir. Freenberg manté constantment que **la reforma radical de la societat tecnològica passa per la capacitat dels treballadors en redissenar la tecnologia** i per tant, la democratització de la força laboral.

2. Sobre la narració transmèdia com a tecnologia tova per condicionar una conducta laboral

En el context postmodern actual —on la societat és líquida i tot es derrueix— ens costa construir una narrativa coherent de la nostra subjectivitat i la nostra vida. El món canvia constantment i hem de trobar coordenades per situar la nostra subjectivitat. Una de les eines amb què podem construir la nostra identitat són les narratives: la narrativa del jo, del nosaltres, dels altres. Com que els humans som éssers narratius expliquem les coses a través d'històries.

Les narracions de la societat actual, però, es caracteritzen per la capacitat d'expandir-se en diferents mitjans, configurant les anomenades narratives transmediàtiques: aquelles que s'expandeixen per diferents canals (digitals o analògics), on l'usuari pot aprofundir de múltiples maneres, assolir diversos nivells de compromís amb la ficció i on s'empren tècniques com la Gamificació, els *fanfictions*, o el *Wordbuilding*. Tots aquests elements confereixen a la narració transmediàtica una atmosfera pròpia, singular i coherent en què l'espectador se sent còmode. Els relats transmèdia solen tenir una intenció immersiva, i per tant, persuasòria. Així doncs, en la mesura que és capaç de transformar les relacions entre persones, entorns i objectes, les narracions transmediàtiques funcionen com a tecnologies toves³, immaterials i intangibles.

El cas d'anàlisi que ens ocupa és la multinacional McDonalds. Després d'una recerca sobre la construcció del món McDonalds —McDonaland— i l'expansió d'aquest per diferents mitjans (Veure annex), voldria destacar com la figura del treballador s'incorpora a la narració corporativa⁴ i es repeteix de manera extraoficial en nombrosos mitjans audiovisuals: sèries d'animació, videojocs i vlogos a youtube amb centenars de milions de visualitzacions apareixen treballadors de cadenes de menjar ràpid, desplegant una sobre-representació mediàtica d'un lloc de treball que, tot i així, és en gran mesura precari, mecanitzat i alienant.

Així doncs, caldria preguntar-nos fins a quin punt s'utilitzen les narracions transmèdia com a eina tova no només per incitar un possible client al consum sinó per atraure possibles treballadors

³ Sobre *Tecnoblandas*, www.tecnologiasblandas.cc <Segons el projecte TecnoblandasCC, las tecnologías blandas-inmateriales-intangibles son las que fijan los sistemas de organización y gestión, de control y por tanto de poder, con que se producen, distribuyen y utilizan las tecnologías duras. Nos permiten transformar las relaciones entre personas y entre entornos, a través de dispositivos relacionales de carácter cultural, social, económico y político.>

⁴ Garza, Enrique. *Trabajo no clásico, organización y acción colectiva*, UAB, 2011, p.327. <Segons l'estudi, McDonald's utilitza i homogeneïtza algunes característiques comunes dels joves en el disseny de la cultura de l'empresa com una estratègia per disfrassar-les d'una imatge corporativa de "Treball juvenil" (...) en el primer treball de molts joves>

joves i *blanquejar* una experiència maquínica i alienant, en altres paraules, per persuadir i facilitar el consum d'una experiència laboral precària: és a dir, a formar part de la narrativa McDonalds a través del treball. Aplicada al sistema laboral, la narrativa transmèdia és capaç de generar cultura d'empresa on cada mitjà és una porta d'entrada a un futur treballador diferent, començant des de la infantesa⁵. Facilita concebre creences conjuntes, assolir compromís, diferents nivells de motivació, fomentar els comportaments d'acord amb la cultura de l'empresa, sentiment de pertinença i cohesió entre els treballadors sota el paraigua de la marca.⁶

3. McDonalds treballa per mi

Davant d'aquest anàlisi m'he trobat amb dos possibles camps d'acció:

1. Des de quins altres espais digitals actuals es generen els d'imaginari al voltant dels espais del *fastfood*? McDonalds ha construït la seva narrativa durant anys a partir d'un món propi, que es difonia per tots els mitjans imaginables. Ara bé, a mesura que els mitjans de comunicació es diversifiquen i les tecnologies de la informació es multipliquen; **l'enigma és si McDonalds sabrà ocupar amb la seva narrativa tots els espais i plataformes de difusió que configuren el món actual.**

2. Per altra banda, tornant a la pregunta de l'inici: Què vol dir que *McDonalds treballa per mi* en l'era del capitalisme de vigilància? Quin tipus de plusvàlua puc obtenir de l'empresa com a treballador tenint en compte la complexa relació de la *megamàquina de treball* que s'articula entre l'individu i la força de poder? De **quina manera pràctica, com a treballador, puc apropiarme dels mitjans tecnològics per redissenar-los i democratitzar-los.**

Aprofitant el buit digital a Google Maps com a conseqüència de la recent inauguració d'un establiment de l'empresa, he reclamat ser l'amo digital del restaurant amb una compta falsa i he replicat la seva web de manera idèntica però monetitzant-la amb 4 proveïdors diferents d'anuncis. Per donar a conèixer els seus serveis Google m'ha ofert 40 euros de promocions gratis, he invertit per tenir visualitzacions a la web (11.000) que s'han monetitzat en 8,45€ (9,63\$)

Però aquest fet és anecdòtic. McDonald's no treballa per mi donant-me alguns cèntims esporàdics, sinó permetent-me la possibilitat d'ocupar un lloc de poder, vigilància i control que he aconseguit a partir de l'emplaçament del codi d'anàlisi de visites de Google Analytics i altres serveis de rastrejament. Google em permet publicar imatges, respondre comentaris, seleccionar menús, horaris i moltes altres opcions virtuals que podrien tenir un efecte directe en el món físic. Segons la hipòtesi cibernetica plantejada pel col·lectiu Tiquun, la nova tecnologia de govern es concep a partir de resinificar pràctiques del capitalisme: ja no s'administra essencialment el capital sinó les connexions, la informació i la visibilitat. Amb aquest gest puc situar-me en el lloc de poder, de control, per, quan vulgui, subvertir la narrativa: ser propietari del vessant digital d'un negoci.

⁵ Un dels altres eslògans per atraure treballadores afirma que treballar a McDonalds és el desig de tots els nens. Veure < LOS MEJORES COCINEROS DEL MUNDO! Willyrex y sTaXx, bit.ly/mcdofail >

⁶ Belsunces, Andreu *Narración colaborativa como tecnología blanda: funciones, aplicaciones y desafíos*, AusArt Journal for Research in Art. 4 (2016), 2, pp. 132 <Gran referent millor professor>.

4. referències

Ardillo, Jose, Lewis Mumford y el mito de la Máquina, <http://elmitodelamaquina.blogspot.com>, 2012

Belsunces, Andreu *Narración colaborativa como tecnología blanda: funciones, aplicaciones y desafíos*, AusArt Journal for Research in Art. 4 (2016)

Fernández-Savater, Amador. La pesadilla de un mundo en red, eldiario.es, 2015

Garza, Enrique. *Trabajo no clásico, organización y acción colectiva*, UAB, 2011, p.327.

Marx, Karl, *La tecnología del capital*, Itaca, México 2005

Rossi, Ruggero. *Transforming Technology*, insiteproject.org. 2015

Sobre Tecnoblandas, www.tecnologiasblandas.cc